

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

ЗМІСТ

Секція І

Вектори розвитку педагогічної науки: методологія, історичний і компаративний дискурс	9
Балацинова А. Д.	
Ігнатій Петрович Козачинський – член ради при попечителі київського навчального округу з управління фондушевеними справами	9
Барабус А.А ., Василюгіна Т. М.	
Структура громадянської компетентності особистості та підходи до її формування у педагогічній теорії і практиці	12
Бєляєв С. Б.	
Еволюція методологічних підходів у розробленні освітньо-професійних програм підготовки фахівців	15
Борисенко Н. О.	
Нове і традиційне у вихованні майбутнього вчителя	19
Го Іцзян	
Тенденції модернізації музично-педагогічної освіти в сучасному Китаї	22
Завгородня Т. К.	
Персоналістичний дискурс історико-педагогічних досліджень	25
Золотухіна С. Т.	
Єдність навчання і виховання – умова формування особистості фахівця	28
Князян М. О., Князян Р. Х.	
Теоретичні засади інноватизації загальної середньої освіти в Польщі	32
Кузнецова О. Ю., Троцько А. В., Штефан Л. А.	
Мета, завдання та функції театральної педагогіки як науки	35
Лупаренко С. Є.	
Дитинство та розвиток дитини з точки зору різних наукових підходів і теорій	39
Малихін О. В., Арістова Н. О.	
Актуальні питання післядипломної освіти вчителів в умовах непрогнозованих впливів (пандемія COVID-19): трансформація людських цінностей	42
Мельник В. А., Васильєва О. А.	
Теоретичний аналіз наукових позицій про пізнавальну самостійність дітей	45
Пісоцька М. Е., Кадашевич К. О.	
Індивідуалізація навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект	48
Тарарак О. В., Тарарак М. Ю.	
Формування художньо-естетичної культури особистості в системі освіти Німеччини	51

3. Bereźnicki F. Dydaktyka kształcenia ogólnego. Kraków : Oficyna Wydawnicza Impuls, 2007. 494 s.
4. Boćko-Mysiorska M. Skąd się wzięła tradycyjna polska szkoła? URL: <https://dziecisawazne.pl/skad-sie-wziela-tradycyjna-polska-szkola/>
5. Kupisiewicz Cz. Dydaktyka ogólna. Warszawa : Oficyna Wydawnicza GRAF PUNKT, 2000. 304 s.
6. Pilich M. Ustawa o systemie oświaty. Komentarz, wyd. 3. Warszawa, 2009. S. 29-37.
7. Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2011 r., GUS Departament Metodologii, Standardów i Rejestrów, 2018. S. 17.
8. Sośnicki K. Poradnik dydaktyczny, Warszawa : Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum, 1968. 81 s.
9. Ustawa «Prawo oświatowe». 2017. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok>.
10. Zbrosyna W. Podstawy dydaktyki ogólnej. Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Kielcach : Wyższa Szkoła Handlowa im. B. Markowskiego, 2016. 11 s.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКИ

Кузнецова О. Ю.

доктор педагогічних наук, професор
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Троцько А. В.

доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

Штефан Л. А.

доктор педагогічних наук, професор
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Стаття присвячена актуальній проблемі визначення мети, завдань та функцій театральної педагогіки як галузі наукового знання на сучасному етапі розвитку українського суспільства. З'ясовано, що мета театральної педагогіки як науки відбиває закономірності, принципи й методи наукового пізнання та шляхи їх впровадження в практику діяльності провідних суб'єктів театрального впливу. Завдання театральної педагогіки поділяються науковцями на постійні і тимчасові, а її функції – на теоретичні й технологічні.

Ключові слова: *театральна педагогіка, наука, мета, завдання, функції.*

The article is devoted to the definition of the purpose, tasks and functions of theater pedagogy as a branch of scientific knowledge at the present stage of

development of Ukrainian society. It was found that the purpose of theater pedagogy as a science reflects the patterns, principles and methods of scientific knowledge and ways to implement them in the practice of the leading subjects of theatrical influence. The tasks of theatrical pedagogy are divided by scientists into permanent and temporary, and its functions - into theoretical and technological.

Key words: *theatrical pedagogy, science, purpose, tasks, functions.*

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел дозволяє стверджувати, що сучасній науці притаманні різні підходи до визначення мети, завдань та функцій театральної педагогіки.

Як мету зазначеної науки фахівці розглядають:

- сукупність знань про природу людини (Л. Калініна, Н. Середя);
- з'ясування парадигми організації виховного процесу (А. Арнольдов);
- забезпечення розвитку людини, прояву її здібностей, можливостей та природних задатків у демократичному суспільстві (Р. Калько);

- науковий та педагогічний супровід театральної діяльності (А. Мудрик).

Аналіз зазначених підходів свідчить, що одна група науковців (Л. Калініна, А. Мудрик, Н. Середя) під метою театральної педагогіки розуміє розробку теоретичних засад зазначеної науки. Інша (А. Арнольдов, Р. Калько) – особливу увагу приділяє змісту театральної діяльності. На наш погляд, проаналізовані підходи не суперечать, а доповнюють один одного. Вважаємо, що в узагальненому вигляді мета театральної педагогіки як науки полягає в розкритті її суті, обґрунтуванні методологічних засад, визначенні закономірностей, принципів, форм та методів впливу на особистість глядача, в розробці науково-методичної системи організації театрально-педагогічної діяльності.

Мета окресленої науки конкретизується її завданнями. Важливе значення для театрально-педагогічної теорії і практики має класифікація завдань за певним часом виконання. З огляду на це, завдання театральної педагогіки можна розглядати як постійні, так і тимчасові. Узагальнення науково-педагогічних матеріалів дає підстави постійними завданнями театральної педагогіки як науки вважати:

- сприяння соціальній адаптації людини;
- організацію інтегрованого впливу на процес становлення та подальшого розвитку особистості;
- забезпечення зв'язків теоретичних положень театральної педагогіки і її технологій;
- визначення принципів досліджуваної науки і з'ясування тенденцій їх подальшого розвитку;
- вивчення теорії й практики театральної педагогіки зарубіжних країн;
- з'ясування її методологічних засад;
- дослідження закономірностей розвитку окресленої науки;
- розробку суто театрально-педагогічних форм та методів впливу на особистість;
- розвиток емпатії та рефлексії;

- проведення наукових досліджень, науково-практичних конференцій і семінарів із проблем театральної педагогіки;
- видання відповідної наукової й методичної літератури тощо.

Доцільно наголосити, що в сучасній театральній педагогіці як галузі наукового знання існують і інші підходи щодо угруповання її завдань. Зокрема, Р. Калько та Л. Калініна завдання досліджуваної науки поділяють на суто наукові й практичні. Ураховуючи той факт, що наука, яка вивчається, об'єднує як теоретичні напрацювання, так і зміст діяльності, вважаємо, що й така класифікація завдань має право на використання.

Розкриття суті театральної педагогіки як галузі наукового знання передбачає і з'ясування її основних функцій, які формулюються залежно від постановки цілей і завдань, що висувуються перед нею. Сучасна наука передбачає класифікацію функцій за різними показниками:

- за єдністю предмета і мети дослідження функції поділяються на теоретико-пізнавальні й прикладні;
- за використанням методів – описові, пояснювальні, прогностичні, перетворюючі тощо;
- за специфікою впливу театральної педагогіки на особистість (загальнопедагогічні і специфічні);
- за часом виконання (довготривалі й ті, які визначаються специфікою конкретного етапу чи конкретної соціальної ситуації) [5, с. 15].

Мають місце й інші підходи щодо угруповання функцій педагогіки як науки взагалі. Так, до основних функцій педагогіки, за переконанням дослідників, належать:

- комунікативна та гносеологічна (пізнавальна) (В. Гмурман);
- теоретико-пізнавальна, організаційно-виховна, регулятивно-профілактична, інформаційно-комунікативна, аналітико-прогностична та соціоінтеграційна (І. Мигович);
- теоретико-пізнавальна і прикладна (Г. Філонов);
- пізнавальна, пояснювальна, практична, прогностична та світоглядна (В. Лавриненко, Л. Лимаренко);
- описова, діагностична, пояснювальна, проєктивно-конструктивна, прогностична, перетворююча, критеріально-оціночна, корекційна (В. Лутай);
- теоретико-пізнавальна, прикладна та гуманістична (А. Мудрик, С. Харченко);
- загальнотеоретична, практична і прогностична (Т. Стефановська);
- теоретична і технологічна (В. Сластьонін, І. Ісаєв);
- описова, пояснювальна та прогностична (П. Підкасистий);
- теоретична та практична (Н. Середа).

Отже, угруповання функцій театральної педагогіки як галузі наукового знання вважаємо достатньо умовним. Зокрема, її прикладні функції можуть при певних обставинах виступати і як теоретико-пізнавальні. На нашу думку, з огляду на предмет дослідження, найбільш доцільним є угруповання функцій із розподілом їх на теоретичні й технологічні, котрий запропонувала група науковців на чолі зі В. Сластьоніним [4, с. 76-77].

Взагалі, будь-яка галузь педагогічної науки спрямована в майбутнє. Виходячи з цих позицій, поділяємо погляди В. Лутая, що однією із основних її функцій є прогностична. «За рівнем розробки саме цієї функції, – зазначає науковець, – можна відрізнити справжню науку від простого зібрання фактів» [1, с. 24].

Більш повно зрозуміти суть театральної педагогіки як науки допоможе і з'ясування її особливостей. Аналіз науково-педагогічних матеріалів дозволяє визначити такі особливості театральної педагогіки, як-от:

- розгляд педагогічних процесів як явищ суспільного життя;
- єдність вивчення питань особистості і соціуму;
- повна орієнтація на особистість;
- організація процесів виховання людини в соціумі;
- використання педагогічних засобів та методів впливу на особистість.

Таким чином, мета театральної педагогіки як науки відбиває закономірності, принципи й методи наукового пізнання та шляхи їх впровадження в практику діяльності провідних суб'єктів театального впливу. У відповідності з визначеною метою завдання театральної педагогіки поділяються фахівцями на постійні і тимчасові, а наукові функції – на теоретичні й технологічні.

Список використаних джерел

1. Калько Р. М. До питання про роль театральної педагогіки у формуванні культури творчої особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Луганськ, 2010. Вип. 2 (37). С. 83-93.
2. Лимаренко Л. І. Перспективи театально-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у системі професійної освіти. *Педагогічний альманах*. 2016. Вип. 29. С. 143-148.
3. Лозова В.І., Троцько А.В. Теоретичні основи виховання і навчання : Навчальний посібник. 2-е вид., випр. і доп. Харків : «ОВС», 2002. 400 с.
4. Лутай В. Сучасні філософські засади реформування української системи «освіта – наука – виробництво». *Філософія освіти : науковий часопис*. Ін-т вищ. осв. АПН України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; Укр. акад. політ. наук. Київ, 2008. № 1/2. С. 22-34.
5. Педагогика : учеб. пособ. для студ. пед. учеб. заведений. Под ред. В. А. Сластенина. М. : Школа-Пресс, 1997. 512 с.
6. Предмет и функции педагогики. Под ред. Г. Н. Филонова. Издательство Тюменского государственного университета, 1998. 130 с.
7. Серета Н. В. Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 2, 2011. С. 48-54.